

รวมถึงการผสมผสานความคิดใหม่กับความคิดเก่าจากเรื่องที่อ่าน ซึ่งหมายถึงการรวบรวมความคิดที่ได้รับจากเรื่องที่อ่านเข้ากับประสบการณ์เดิมของผู้อ่านนั่นเอง

สายสุนีย์ เต็มสินสุข (2535 : 18) กล่าวว่า ความเข้าใจในการอ่าน คือความเข้าใจในรูปแบบของการเรียบเรียงเรื่องจากโครงสร้างข้อเขียน รู้ความหมายของศัพท์และประโยคโดยนำมารวบรวมเข้าด้วยกันเป็นความคิดแล้วเชื่อมโยงความคิดของผู้เขียนเข้ากับความรู้เดิมของผู้อ่าน เพื่อตีความสรุปความหมายเกิดเป็นความเข้าใจในเนื้อหาที่อ่าน

สรุปความเข้าใจในการอ่าน หมายถึง ความสามารถในการเข้าใจในตัวอักษรหรือข้อความที่อ่าน ได้ตรงกับความต้องการของผู้เขียน สามารถแปลความ ตีความ สรุปความ ขยายความ ในเรื่องที่อ่าน ได้อย่างถูกต้อง

4. ทฤษฎีการอ่าน

เด็อนใจ คันงามตรง (2529 : 94-108. อ้างถึงใน สุภาพร สิทธิการ 2541 : 36) ได้สรุปคำอธิบายเกี่ยวกับทฤษฎีการอ่านที่ คาร์เรล และอีสเตอร์โฮลด์ (Carrel and Eisterhold, 1983 : 553-573) ได้กล่าวไว้ 2 ทฤษฎี คือ ทฤษฎีการอ่านแนววิทยาศาสตร์ และทฤษฎีโครงสร้างความรู้ ดังนี้

ทฤษฎีการอ่านแนววิทยาศาสตร์ มีแนวคิดว่า ความเข้าใจในการอ่านเป็นกระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างความรู้เดิมและความรู้ทั่วไปของผู้อ่าน การอ่านแนวนี้ยึดผู้อ่านเป็นศูนย์กลาง ความรู้ใหม่จะมีความหมายก็ต่อเมื่อสิ่งเหล่านี้สอดคล้องกับสิ่งที่ผู้อ่าน ได้เรียนรู้มาแล้ว ทฤษฎีนี้ได้รับอิทธิพลมาจากแนวความคิดของนักจิตวิทยาภาษาศาสตร์ โคนเฉพาอย่างยิ่ง กูดแมน (Goodman) ได้อธิบายว่า ผู้อ่านได้พยายามสร้างข้อความขึ้นใหม่จากข้อความเดิมที่ผู้เขียน ได้เขียนไว้ในเรื่อง การสร้างความหมายของผู้อ่านเป็นกระบวนการวัฏจักร คือ การกระทำคู่ข้อความ การเดาเรื่อง การทดสอบว่าสิ่งที่ผู้อ่านคิด หรือเดาล่วงหน้าไว้ก่อนนั้นถูกต้องกับเรื่องที่อ่านหรือไม่ ถ้าไม่ตรงตามความคิดก็เปลี่ยนแนวทางการคิดใหม่ กระบวนการลักษณะนี้จะดำเนินการ ไปเรื่อย ๆ ในขณะที่อ่าน

กระบวนการอ่านอีกรูปแบบหนึ่งที่มีแนวความคิดเพิ่มเติมในรูปแบบการอ่านของกลุ่มวิทยาศาสตร์ คือ กระบวนการอ่านของโคดี้ (Coady, 1979, อ้างถึงใน เด็อนใจ คันงามตรง, 2529 : 96-97) ได้อธิบายไว้ว่า การอ่านเกิดขึ้นได้ด้วยปฏิสัมพันธ์ ของปัจจัย 3 ประการ คือ

- 1) ความสามารถเชิงความคิด (Conceptual Abilities) หมายถึง ความสามารถทางสติปัญญาซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งในการอ่าน
- 2) ความรู้เดิม (Background Knowledge) เป็นปัจจัยสำคัญอันหนึ่งของการเรียนภาษา

3) กลวิธีกระบวนการ (Process Strategies) ประกอบด้วยทักษะย่อยต่าง ๆ เช่น ความสัมพันธ์ของหน่วยเสียงและคำ ความหมายของหน่วยคำและพยางค์ ความหมายเชิงไวยากรณ์ ความหมายของคำ ความหมายจากบริบท กลวิธีทางความคิด รวมทั้งความสนใจ

กลวิธีกระบวนการนี้จะเริ่มดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอน คือ ผู้อ่านต้องมีทักษะการอ่าน เริ่มจากกระบวนการแบบง่าย ระดับรูปธรรมขึ้นไปจนถึงระดับความซับซ้อนในขั้นนามธรรม ในขั้นเริ่มต้นการอ่าน ผู้อ่านจะเน้นความสำคัญที่ตัวอักษร พยางค์ คำ และประโยค แต่เมื่อผู้อ่านเริ่มพัฒนาขึ้น กระบวนการนี้จะหมดความสำคัญไป และผู้อ่านจะเปลี่ยนไปใช้กลวิธีกระบวนการขั้นนามธรรมโดยอาศัยบริบท ความรู้เดิมและความรู้เกี่ยวกับหน้าที่และโครงสร้างของหน่วยภาษา

ทฤษฎีโครงสร้างความรู้ (The Schema Theory) (นัตรศดา ควงพลอย, 2526 : 1-15) ทฤษฎีนี้มีหลักสำคัญประการหนึ่งคือ ข้อความใด ๆ ไม่ว่าเป็นการพูดหรือการเขียนไม่ได้สื่อความหมายด้วยตัวของข้อความเอง แต่ข้อความนั้นเป็นการเตรียมแนวทางสำหรับผู้ฟังหรือผู้อ่าน ได้สร้างความหมายของข้อความ โดยอาศัยความรู้เดิมในเรื่องที่อ่านที่มีอยู่แล้ว ซึ่งเป็นความรู้ที่ผู้อ่านได้เรียนรู้มาก่อน ดังนั้นความเข้าใจในเรื่องการอ่านตามทฤษฎีดังกล่าว จึงเป็นกระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างความรู้เดิมของผู้อ่านและข้อความที่อ่าน

นอกจากนั้น ทฤษฎีโครงสร้างความรู้ยังได้กล่าวถึงสิ่งต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. วิธีจัดระเบียบความรู้ในสมองของคนเรา
2. วิธีการรับเอาความรู้ใหม่เข้าไปรวมกับความรู้เดิม
3. วิธีการดัดแปลงปรับปรุงแก้ไขความรู้เดิมให้เหมาะสม

สคีมา (Schema) หมายถึง การบรรยายเกี่ยวกับความรู้ ซึ่งประกอบด้วยโครงสร้างความรู้ที่ผู้อ่านเมื่อผู้เดิมแล้วที่เรียงรายกันอยู่เป็นลำดับขั้น จัดเป็นกลุ่มตามคุณสมบัติที่คล้ายคลึงกันมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน กลุ่ม โครงสร้างความรู้มีหน้าที่เกี่ยวกับการอ่าน คือ เป็นสิ่งชี้แนะเรื่องไว้ให้กับ ผู้อ่าน และจัดโครงสร้างเรื่องไว้สำหรับเรื่องใหม่ ในขณะที่ผู้อ่าน อ่านเรื่อง เรื่องเหล่านี้จะบรรจุในโครงสร้างความรู้เดิมที่จัดไว้ โดยที่โครงสร้างความรู้เดิม (Schemata) นี้สร้างขึ้นมาจากประสบการณ์เดิมของผู้อ่านและเป็นเครื่องที่แนะผู้อ่านในขณะที่ต้องการเข้าใจสิ่งต่าง ๆ ทั้งยังช่วยผู้อ่านคาดการณ์ล่วงหน้าเกี่ยวกับเหตุการณ์ในเรื่องด้วย ผู้อ่านจะนำโครงสร้างความรู้เดิมนี้ไปใช้ประกอบการอ่าน ซึ่งมีความสำคัญต่อความเข้าใจในการอ่าน มากกว่าโครงสร้างภาษาและกระบวนการทางภาษาที่ใช้ในข้อเขียน ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าความเข้าใจในการอ่านตามทฤษฎีโครงสร้างความรู้ ต้องประกอบขึ้นด้วยความรู้ทางภาษา ความรู้ทั่ว ๆ ไป และปริมาณความรู้เดิมเหล่านั้นได้รับการกระตุ้นให้ทำงานในขณะที่กระบวนการทางสมองกำลังดำเนินการอยู่

โครงสร้างความรู้เดิมแบ่งออกได้ 2 ประเภท คือ

1) โครงสร้างความรู้เดิมแบบรูปนัย (Formal Schemata) หมายถึง การที่ผู้อ่านมีความรู้เกี่ยวกับลักษณะลีลาการเขียนและ โครงสร้างของเรื่องมาก่อน เช่น การเขียนเชิงบรรยาย นิทาน วิทยาศาสตร์ หนังสือพิมพ์ ถ้าผู้อ่านมีความรู้ที่ถี่ถ้วนต่อลักษณะโครงสร้าง การเขียน และรู้จักใช้ความรู้เดิมเหล่านี้ให้เป็นประโยชน์ในขณะที่อ่าน จะช่วยอย่างมากทางด้านความเข้าใจและความเข้าใจลักษณะของการเขียนเรื่องราว จะแตกต่างกันไป และมีโครงสร้างการเขียนของแต่ละรูปแบบ เช่น นิทาน การบรรยาย การพรรณนา เป็นต้น และในบรรดาโครงสร้างทั้งหมด โครงสร้างเกี่ยวกับการเขียนเชิงบรรยายค่อนข้างจะง่ายและเป็นที่ยอมรับกันมากจนอาจกล่าวได้ว่า เป็น โครงสร้างแบบสากล เพราะลักษณะของการเขียนประเภทนี้มักจะ ไม่ค่อยมีวัฒนธรรมของแต่ละชาติเข้าไปแทรกแซงได้ เหมือนลักษณะการเขียนประเภทอื่น ๆ ผู้อ่านส่วนมากมักจะมีโครงสร้างความรู้เดิมเกี่ยวกับการเขียนบรรยายมาก่อน การอ่านจึงไม่มีปัญหา

2) โครงสร้างความรู้เชิงเนื้อหา (Content Schemata) การที่ผู้อ่านมีความรู้เดิมเกี่ยวกับเนื้อหาของเรื่องในสาขาวิชาใดวิชาหนึ่งมาก่อน จะช่วยทำให้เกิดความเข้าใจดีขึ้น ผู้อ่านมีโครงสร้างความคิดแขนงนี้จะรับเรื่อง ได้เร็วกว่าผู้ที่ ไม่เคยมีประสบการณ์หรือความรู้ทางเนื้อหาขึ้นมา

ในระดับประถมศึกษาตอนปลาย นักเรียนควรมีโครงสร้างความรู้ทั้งสองประเภท เพราะการมีความรู้เชิงเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องใด ๆ มาก่อนจะช่วยเพิ่มความสามารถเกี่ยวกับการเดาเรื่อง ได้ดีขึ้น และถ้ามีความรู้เดิมเกี่ยวกับรูปลักษณะการเขียนจะได้เปรียบในการอ่าน ซึ่งสามารถเข้าใจเรื่องได้อย่างรวดเร็ว ดังนั้นผู้สอนจึงควรจัดเตรียมปัจจัยดังกล่าวไว้ให้กับผู้เรียนที่ยังขาด โครงสร้างทั้งสองประเภทให้สมบูรณ์

รูปแบบการรับความรู้ใหม่เข้ากับ โครงสร้างความรู้เดิม

1) รูปแบบการประมวลความจากฐานขึ้นไปยอด (Bottom-Up Model) การประมวลความในลักษณะนี้เรียกอีกชื่อหนึ่งว่ารูปแบบการขับเคลื่อนข้อมูล(Data-Driven Model) ผู้อ่านจะเข้าใจได้โดยการรับข้อมูลเข้ามา ข้อมูลเหล่านี้ต้องมีคุณสมบัติเหมาะสมกับโครงสร้างการเรียนรู้เดิมระดับพื้นฐาน โครงสร้างความรู้เดิมเหล่านี้ จะจัดเรียนเป็นขั้น ๆ ไป โครงสร้างความรู้เดิมจะกลายเป็น โครงสร้างการเรียนรู้ที่เฉพาะเจาะจง และยิ่งถึถึขึ้นไป ความรู้เหล่านี้จะเปิดกว้างทั่วไป ยิ่งขึ้น

รูปแบบการอ่านลักษณะนี้ ผู้อ่านต้องไวต่อข้อความใหม่หรือข้อความที่ผิดแผกจากเรื่องที่คาดคิดไว้ก่อน แต่อย่างไรก็ตามความล้มเหลวในการอ่านอาจเกิดขึ้นได้เนื่องจาก ผู้อ่านไม่สามารถใช้ความรู้เดิมที่เหมาะสมได้ จึงทำให้ไม่เข้าใจเรื่องอันมีเหตุผลมาจากการที่ผู้เขียน ไม่ได้จัดให้มีเครื่องชี้แนะ (Cue) เพียงพอสำหรับผู้อ่านที่ใช้ในการประมวลความจากฐานไปยอด รวมทั้งผู้อ่านยังขาดความรู้เดิมที่เหมาะสมกับเรื่องราวที่ผู้แต่งได้สร้างขึ้นจากความนึกคิดของตน

การจัดระเบียบความหมายลักษณะนี้ ต้องมีความเชื่อว่า ความหมายซ่อนอยู่ในตัวอักษรซึ่งรวมกันขึ้นมาเป็นข้อความหรือความหมาย ดังนั้นการตอนจึงต้องเน้นเกี่ยวกับส่วนประกอบของภาษา เช่น ศัพท์ที่มีอยู่ในเรื่อง ซึ่งจะเป็นเครื่องชี้แนะเนื้อหาของเรื่องได้

2) รูปแบบการประมวลผลความจากยอดลงมาฐาน (Top-Down Model) หรือเรียกอีกอย่างว่า การผลักดันความคิด (Conceptually Driven) รูปแบบนี้จะเน้นการสร้างความหมายมากกว่าการถ่ายทอดความหมายจากตัวเรื่อง ภายใต้อารมณ์ การอ่านหมายถึง การโต้ตอบระหว่างผู้อ่านและเรื่องทีอ่านซึ่งเป็นจุดกึ่งกลางของกระบวนการ และผู้อ่าน ได้นำความรู้เดิมเกี่ยวกับเรื่องภาษา สิ่งเร้า ความสนใจและเจตคติที่มีต่อเรื่องทีอ่านไปพร้อมด้วยในขณะที่อ่าน การประมวลผลตามรูปแบบนี้ ความหมายจะอยู่ในตัวผู้อ่าน ดังนั้นผู้อ่านต้องเป็นผู้กระทำคือ เป็นผู้สร้างความหมายใหม่ ส่วนประกอบที่สำคัญของการประมวลผลความรูปแบบนี้ ได้แก่ ความสนใจ สิ่งเร้า และความรู้เดิม

สิ่งที่สำคัญประการหนึ่งของรูปแบบประมวลผลความจากฐานไปยอดและรูปแบบการประมวลผลความจากยอดลงมาฐาน คือ การประมวลผลความทั้ง 2 แบบ ควรจะเกิดขึ้นพร้อมกันไปในทุก ๆ ระดับ ข้อมูลที่ได้รับเข้ามาใหม่จำเป็นต้องถูกต่อเติมให้สมบูรณ์โดนผ่านกระบวนการของรูปแบบการประมวลผลความจากฐานขึ้นไปยอด และกระบวนการของรูปแบบการประมวลผลความจากยอดลงมาฐาน จะทำให้ผู้อ่านเข้าใจสิ่งที่อ่านได้ง่ายและรวดเร็วขึ้น ถ้าเรื่องนั้นตรงกับการคาดการณ์ทางความคิด รูปแบบการประมวลผลความจากฐานขึ้นไปยอด จะช่วยให้ผู้อ่านมีความไว้วางใจต่อความรู้ใหม่ที่แปลกหรือ ไม่ตรงต่อข้อสมมติฐานเกี่ยวกับเนื้อหาโครงสร้างของเนื้อหาที่ผู้อ่านมีอยู่ ส่วนรูปแบบการประมวลผลความจากยอดลงมาฐานจะช่วยให้ผู้อ่านสามารถแก้ปัญหาในการตีความสิ่งที่กำกวมอยู่ หรือช่วยให้สามารถเลือกตีความข้อมูลที่ได้รับเข้ามาใหม่ตามทางเลือกที่เป็นไปได้ถูกต้อง

5. ระดับความเข้าใจในการอ่าน

บลูม (Bloom, 1978 : 89-90 อ้างถึงในประสาทรพ ณะศักดิ์, 2542 :19) ได้แบ่งระดับความเข้าใจในการอ่านได้เป็น 3 ระดับ คือ

1. การแปลความ (Translation) หมายถึง การที่บุคคลสามารถแปลเรื่องราว หรือข้อความเดิมจากภาษาหนึ่งได้ โดยยังคงความหมายของเรื่องราวหรือข้อความเดิมเอาไว้

2. การตีความ (Interpretation) หมายถึง การหาความสำคัญของเรื่อง ในแง่มุมต่างๆ โดยนำส่วนย่อยๆ ของเรื่องมาสัมพันธ์กัน จนทำให้เกิดความหมายใหม่

3. การขยายความ (Extrapolation) หมายถึง การคาดการณ์หรือพยากรณ์ของเรื่องราวต่างๆ โดยอาศัยเงื่อนไขหรือความสัมพันธ์ของเหตุการณ์นั้น

มิลเลอร์ (Miller, 1977 : 7-8 อ้างถึงในสุทธิตรา ศรีนวล, 2534 : 36) ได้แบ่งระดับความเข้าใจไว้ 4 ระดับ คือ

1. ระดับความเข้าใจตามตัวอักษรหรือข้อเท็จจริง (Citeral or Factual Comprehension) ประกอบด้วยความสามารถในการตอบคำถาม ซึ่งถามตรงๆ ตามเรื่องราวที่อ่าน รวมทั้งการหาใจความสำคัญและรายละเอียดต่างๆ ที่กล่าวไว้ในเนื้อเรื่อง ซึ่งอาจเทียบได้กับการจำแนกตามวัตถุประสงค์ทางการศึกษาของบลูม (Bloom, 1959) ชั้นความรู้และแปลความ

2. ระดับความเข้าใจแบบตีความหรือสรุปอ้างอิงถึงความเห็น (Interpretive or Inferential Comprehension) เป็นระดับที่ผู้อ่านต้องใช้กระบวนการคิดในการตีความสิ่งที่อ่าน การสรุปอ้างอิง การหาข้อสรุป ขยาย และทำนายสิ่งที่จะเกิดตามมา ซึ่งเทียบได้กับวัตถุประสงค์ทางการศึกษาระดับขั้นตีความหรือขั้นขยายความ

3. ระดับความเข้าใจในการอ่านขั้นวิจารณ์หรือการอ่านอย่างมีวิจารณ์ญาณ (Critical Reading) การอ่านในระดับนี้ผู้เชี่ยวชาญบางคนจัดไว้ในขั้นสูงของการตีความ ซึ่งจะแยกดูความแตกต่างได้ยากระหว่างการตีความและการอ่านขั้นวิจารณ์ ในบางกรณีการอ่านขั้นวิจารณ์จะรวมถึงการประเมินหรือตัดสินสิ่งที่อ่านด้วยเกณฑ์เฉพาะที่ผู้อ่านกำหนดขึ้นโดยอาศัยประสบการณ์เดิม การอ่านขั้นวิจารณ์มีความเกี่ยวข้องกับใกล้เคียงกับการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ (Critical thinking) และเทียบได้กับวัตถุประสงค์ทางการศึกษาในระดับประเมินผล

4. ระดับการอ่านอย่างสร้างสรรค์ (Creative Reading) ถือเป็นระดับสูงสุดของกระบวนการอ่าน ซึ่งอาจเรียกได้หลายชื่อ ได้แก่ การอ่านประยุกต์ (Applied Reading) การอ่านอย่างบูรณาการ (Integrative Reading) การอ่านแบบซึมซับ (Assimilative Reading) การอ่านอย่างสร้างสรรค์เป็นการอ่านที่สามารถนำสิ่งที่อ่าน ไปประยุกต์ใช้แก้ปัญหาในชีวิตตัวเองได้ ซึ่งควรจะเป็นจุดมุ่งหมายสูงสุดของการอ่านในระดับประถมศึกษา การอ่านระดับนี้เทียบได้กับวัตถุประสงค์ทางการศึกษาในระดับการนำไปใช้หรือการสังเคราะห์

นอกจากการแบ่งระดับของการอ่านเพื่อความเข้าใจ ดังกล่าวแล้ว มิลเลอร์ ยังได้เสนอความคิดเกี่ยวกับความเหมาะสมในการสอนความเข้าใจในระดับต่างๆ ไว้ดังนี้

1. การอ่านเพื่อความเข้าใจระดับตามตัวอักษร มีความสำคัญในขั้นตอนแรกสุดของการสอนอ่านทุกรูปแบบ แต่ควรจะเน้นให้น้อยลงเมื่อเด็กเรียนผ่านระดับปฐมวัยสู่ระดับกลาง (intermediate grades)

2. การอ่านเพื่อความเข้าใจขั้นตีความ ควรเน้นในขั้นแรกสุดของการสอนอ่านเช่นเดียวกัน และควรเน้นให้มากขึ้น เมื่อเด็กเข้าโรงเรียนประถมศึกษา

3. การอ่านขั้นวิจารณ์ ควรเน้นตั้งแต่ขั้นเริ่มแรกของการสอนอ่าน แม้ว่าผู้ใหญ่หลายๆคนจะไม่ค่อยวิเคราะห์สิ่งทีอ่านอย่างถี่ถ้วน แต่ทักษะนี้ก็จำเป็นต้องมีในสังคมประชาธิปไตย การอ่านอย่างสร้างสรรค์ ก็ควรจะเน้นที่ขั้นแรกสุดของการอ่านเช่นเดียวกัน เด็กในโรงเรียนประถมศึกษาสามารถจะประยุกต์ความรู้และเจตคติที่ได้รับจากการอ่าน ไปใช้ในกิจกรรมหลายๆอย่างเช่น การเขียนสร้างสรรค์ การแสดงบทบาทสมมติ การแสดงละคร กิจกรรมทางศิลปะ และกิจกรรมการสร้างสิ่งต่างๆ

บันทึก พุทธศักราช (2532 : 34) ได้กล่าวถึงระดับความเข้าใจในการอ่านไว้ 3 ระดับ ดังนี้

1) ความเข้าใจในข้อเท็จจริงจากเรื่องที่อ่าน เป็นความเข้าใจในท้องเรื่อง(Factual Level) โดยผู้อ่านสามารถตอบคำถาม ใคร หรือกับใคร ทำอะไรกับใคร ที่ไหน เมื่อไร ผู้อ่านก็ตรวจสอบข้อความ ถ้อยคำจากประโยคนั้นโดยตรง เพราะในเรื่องที่จะกล่าวถึงและสามารถตรวจสอบคำตอบด้วยการอ่านออกเสียงได้โดยตรง ถือเป็นความเข้าใจระดับต่ำสุด การตรวจสอบคำตอบโดยวิธีการอ่านออกเสียง ช่วยช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจถึงวิธีการจะพบแหล่งการหาคำตอบได้เองอย่างดี

2) ความเข้าใจในเหตุผลของเรื่องที่อ่าน (Interpretive or Inferent Level) โดยผู้อ่านจะต้องใช้การตีความ แปลความจากเหตุผลของท้องเรื่อง การสอนอ่านลักษณะนี้ เราเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า Reading Between Lines ที่ไม่สามารถจะหาคำตอบจากเรื่อง ได้โดยตรง ต้องคิดหาเหตุผล ตีความแปลความ จากเนื้อเรื่อง จึงจะได้คำตอบที่มีเหตุผลเป็นเครื่องบ่งชี้ และถือว่าเป็นความเข้าใจในการอ่านที่ตุงขึ้นหรือระดับปานกลาง

3) ความเข้าใจเรื่องที่จะวิเคราะห์วิจารณ์ และประเมินเรื่องราวที่อ่าน (Critical or Evaluative Level) โดยผู้อ่านจะต้องใช้ความเป็นพหุคูณในการตรวจ ประเมิน การสอนอ่านลักษณะนี้เรียกว่า Read Beyond the Lines

ความเข้าใจในการอ่านแบบประเมินหรือวิจารณ์นี้จะต้องใช้การศึกษาค้นคว้าก่อนข้างลึกซึ้งมากกว่าข้อ 2 โดยจะต้องวิเคราะห์ปัญหา ให้ความคิดเห็นในแง่วิจารณ์ คือ พิจารณาหาส่วนดีชี้ให้เห็นส่วนบกพร่องพร้อมกับการแนะนำการแก้ไขปรับปรุงหรือหาวิธีป้องกัน ไม่ให้ผลเสียเกิดขึ้นได้ การสอนแบบนี้ถือได้ว่าเป็นความเข้าใจในการอ่านระดับสูง และสูงมาก

ฉวีลักษณ์ บุนนยะกาญจน์ (2525 : 75) ได้จัดระดับความเข้าใจในการอ่านซึ่งแตกต่างกันตามจุดประสงค์และความสามารถของผู้อ่าน ไว้เป็น 3 ระดับ ดังนี้

1) การอ่านเอาเรื่อง (Literal Reading) การอ่านระดับนี้ผู้อ่านสามารถอ่านหนังสือออก อ่านได้ อ่านแล้วรู้เรื่องราวอะไรเป็นอะไร เกี่ยวกับใคร ผู้อ่านจะใช้ความสามารถด้านความจำเป็นส่วนใหญ่

2) การอ่านขั้นแปลความ ตีความ ขยายความ (Interpretative Reading) การอ่านระดับนี้ผู้อ่านต้องใช้ความสามารถนอกเหนือไปจากการอ่านเอาเรื่อง คือต้องจำเรื่อง ต้องแปลความ ตีความ ขยายความ เป็นระดับความเข้าใจที่สูงไปกว่าระดับการอ่านเอาเรื่อง

3) การอ่านขั้นวิจารณ์ (Critical Reading) การอ่านระดับนี้ต้องใช้ความสามารถของสติปัญญาขั้นสูงสุด โดยอาศัยการอ่านระดับเอาเรื่อง และการแปลความ

บาร์ทเลตต์ (Bartlett, 1979, อ้างถึงใน เพ็ญศรี รุจาคม. 2539 : 13-14) ได้จัดลำดับขั้นการอ่านโดยอาศัยหลักการอ่านแบ่งประเภทวัตถุประสงค์ทางการศึกษา (Taxonomy of Education Objectives) ของ บลูม (Bloom) ไว้ 5 ขั้นดังนี้

1) ระดับการอ่านตามตัวอักษร (Literal Comprehension Level) คือ ความสามารถในการอ่านจับใจความรายละเอียดต่าง ๆ จับใจความสำคัญและลำดับเหตุการณ์ต่าง ๆ สามารถเปรียบเทียบเรื่องราวทั้งในแง่ความแตกต่างและความเหมือน ทราบความสัมพันธ์ระหว่างเหตุและผล ทราบถึงลักษณะเฉพาะของตัวละครในเรื่องที่อ่าน และสามารถจำและทบทวนเรื่องได้

2) ระดับการจัดเรียบเรียงใหม่ (Reorganization Level) คือ ความสามารถในการแยกประเภทของสิ่งต่าง ๆ ได้ สามารถย่อเรื่องที่อ่านทั้งหมดหรือข้อความบางตอนได้ สามารถสรุปและสังเคราะห์เรื่องที่อ่านได้

3) ระดับความคิดเห็น (Inferential Comprehension Level) ได้แก่ความสามารถในการนำความคิดเห็นและรายละเอียดที่ได้จากการอ่าน ความคิดเห็น และประสบการณ์ส่วนตัวมาใช้สรุป ให้หัวข้อวินิจฉัยในแง่สนับสนุนรายละเอียด สรุปใจความสำคัญ ลำดับเหตุการณ์และการตีความของภาษา ซึ่งมีได้ปรากฏโดยตรงจากข้อความที่อ่าน

4) ระดับการประเมิน (Evaluation Level) เป็นความสามารถในการที่จะตัดสินและประเมินผลด้วยตนเองว่า เรื่องที่อ่านนั้นอะไรเป็นข้อเท็จจริง (Facts) อะไรเป็นจินตนาการ (Fantasy) อะไรเป็นความคิดเห็น (Opinions) ตลอดจนความสามารถประเมินความเชื่อถือได้ของเรื่องที่อ่าน และประเมินผลในแง่ความคิดเห็นส่วนตัวว่ามีคุณค่าเหมาะสมที่จะยอมรับหรือไม่

5) ระดับความซาบซึ้ง (Appreciation Level) ความสามารถในระดับนี้ เป็นการอ่านในระดับสูงสุด คือ มีอารมณ์ตอบสนองต่อนื้อเรื่องตามภาษาของผู้เขียน ตลอดจนการสร้างภาพพจน์และการแสดงออกทางอารมณ์จากการที่ได้อ่านเรื่องราว

ดอลแมนและคณะ (Dallman and Others, 1978 : 198-200) จำแนกพฤติกรรมการอ่านความเข้าใจในการอ่านออกเป็น 3 ระดับ คือ

1. ความเข้าใจในระดับข้อเท็จจริง (Reading on the Factual Level or Reading the lines)
หมายถึง ความเข้าใจในสารสนเทศที่กล่าวไว้ตรง ๆ ในเรื่องที่อ่าน ทักษะย่อยได้แก่ การรู้ความหมายของคำ การหาใจความสำคัญ การหารายละเอียดการอ่านเพื่อทำตามคำแนะนำ

2. ความเข้าใจระดับตีความ (Reading on Interpretative Level or Reading between the lines)
หมายถึงความสามารถในการเข้าใจสิ่งที่ไม่ได้กล่าวไว้โดยตรง ๆ ในเนื้อเรื่อง แต่จะใช้ความสามารถในการสรุปอ้างอิง และลงความเห็น ทักษะย่อยในขั้นนี้ได้แก่ การย่อความ การเรียบเรียง การได้มาซึ่งข้อสรุป การทำนายผลที่จะเกิดตามมา

3. ความเข้าใจในระดับประเมินค่า (Reading on Evaluation or Reading beyond the lines)
หมายถึง การประเมินค่าสิ่งที่อ่าน โดยมีได้มุ่งจับคิดแต่ขึ้นอยู่กับการใช้ข้อมูล หรือองค์ประกอบจำนวนมากจากการอ่าน มาพิจารณาอย่างให้เหตุผล โดยอาศัยความรู้จากประสบการณ์เดิมในเรื่องนั้นในเรื่องการตั้งมาตรฐาน เพื่อตัดสิน

จากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญดังกล่าวสรุปได้ว่า ระดับความเข้าใจในการอ่านสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ระดับ ได้แก่ ระดับต้น คือ ความเข้าใจในสิ่งที่อ่านตามข้อเท็จจริงของเรื่อง ระดับ กลาง คือ ความสามารถคิดหาเหตุผล ตีความ แปลความ จากเรื่องที่อ่าน ได้ และระดับสูง คือ สามารถประเมินเรื่องที่อ่าน ได้ ดังนั้นในการอ่านจึงควรพัฒนาความสามารถทางการอ่านในแต่ละระดับให้เหมาะสม

6. จุดมุ่งหมายในการอ่าน

การสอนอ่าน ควรยึดจุดมุ่งหมายในการสอนอ่านเพื่อความเข้าใจเป็นแนวทางในการสอน และจุดมุ่งหมายในการสอนอ่านเพื่อความเข้าใจมีหลายอย่าง สมบัติ จำปาลเงินและสำเนียง มณีกาญจน์ (2539 : 11-12) กล่าวว่าจุดมุ่งหมายหรือจุดประสงค์ของการอ่านโดยย่อมี 3 ประการ ดังนี้

1. อ่านเพื่อรู้ อาจแบ่งออกเป็น

1.1 เพื่อหาคำตอบในสิ่งที่ต้องการ

1.2 อ่านเพื่อศึกษาหาความรู้เรื่องราวต่าง ๆ ทั้งโดยย่อและโดยละเอียด

1.3 อ่านเพื่อศึกษาค้นคว้าเป็นพิเศษ เพื่อต้องการประโยชน์เรื่องใดเรื่องหนึ่ง

โดยเฉพาะ

1.4 อ่านเพื่อหาข้อมูลประมวลเข้าามาทำวิจัยเผยแพร่ในหมู่นักวิชาการ

อันเป็นประโยชน์แก่ชาติ ในส่วนรวม

2. อ่านเพื่อความสนุกสนานบันเทิง หรือเพลิดเพลิน เป็นการพักผ่อนคลายความเคร่ง

เครือข่ายงานประจำ ได้แก่ การอ่านหนังสือประเภทบันเทิงคดี นวนิยาย เรื่องสั้น หรือเรื่อง
วรรณกรรมและวรรณคดีต่าง ๆ

3. อ่านเพื่อเป็นที่ยอมรับในวงสังคม การสนใจอ่าน โดยเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องกับ
ตัวเอง จะทำให้มีความรู้กว้างขวาง มีทัศนคติอันดี คอยกับใครๆ ก็รู้เรื่อง อาจแสดงความคิดเห็นให้
เป็นที่น่าเชื่อถือ เป็นคนที่มีคุณค่าต่อหมู่คณะและต่อสังคมทั้งสังคม เฉพาะกลุ่มและสังคมใน
ประชาชาติอีกด้วย

มัลลิกา ภักดิ์ฉัตร (2531 : 10) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายและความสำคัญของการอ่าน สามารถ
สรุปเป็นหลักสำคัญได้ 3 ประการคือ

1. การอ่านก่อให้เกิดการพัฒนาด้านความคิด
2. การอ่านก่อให้เกิดความรู้ที่กว้างขวางก้าวหน้า
3. การอ่านก่อให้เกิดความเพลิดเพลิน

7. องค์ประกอบของความเข้าใจในการอ่าน

มีนักการศึกษาหลายท่าน ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของความเข้าใจในการอ่าน ไว้ดังนี้
จิตรลดา จิตโสภักตร์ (2529 : 20-21) กล่าวถึงองค์ประกอบของความเข้าใจในการอ่านซึ่ง
เกี่ยวข้องกับผู้อ่านและสภาพแวดล้อมของผู้อ่าน ไว้ดังนี้

1. ลักษณะของผู้อ่าน ที่ควรคำนึงถึง ประกอบด้วยสิ่งต่าง ๆ ดังนี้

1.1 สติปัญญา เด็กๆ จะมีความสามารถในการอ่านแตกต่างกัน เด็กบางคนไม่
สามารถจดจำรายละเอียดของเรื่องได้ เด็กบางคนอ่านแล้วไม่สามารถสรุปเรื่องที่อ่านได้ เด็กบางคน
ไม่เข้าใจในสิ่งที่เป็นนามธรรม สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ ครูควรตรวจสอบเพื่อช่วยเด็กในการพัฒนา
สมรรถภาพในการอ่าน และการจัดประสบการณ์ให้เด็ก ให้เหมาะสมกับระดับสติปัญญา

1.2 ร่างกาย สุขภาพร่างกายเป็นอีกสิ่งหนึ่งที่ควรคำนึงถึงเด็กที่มีสุขภาพดี
จะมีความสามารถในการอ่านได้ดีกว่าเด็กที่มีสุขภาพไม่ดี เพราะเด็กมีอาการเจ็บป่วยบ่อย ๆ อาจทำ
ให้เด็กต้องขาดเรียน ซึ่งเป็นสาเหตุให้การเรียนการอ่านล่าช้าออกไป นอกจากนี้สิ่งที่ควรคำนึงถึง
ได้แก่ สายตา และหู เด็กที่มีสายตาไม่ดีจะไม่อยากอ่านหนังสือหรืออ่านอย่างไรไม่รู้สึกเพลิดเพลิน
กับสิ่งที่อ่านและเด็กที่มีความผิดปกติทางหูจะฟังคำอธิบายของครูได้ไม่ดีเท่าที่ควรเพราะจะจับความ
ไม่ค่อยได้และไม่เข้าใจความหมายของคำที่ครูให้อ่าน ก็จะประสบปัญหาความไม่เข้าใจในการอ่าน
ต่อไป

1.3 อารมณ์ การอ่านนั้นจำเป็นต้องมีสมาธิในการอ่าน ถ้าเด็กมีความกังวล ทุกข์ร้อนใจ ก็จะขัดขวางสมาธิในการอ่าน เด็กที่มีจิตใจขุ่นมัว จิตใจหมองเศร้าจะประสบความสำเร็จในการอ่านน้อยกว่าเด็กที่มีอารมณ์ดี หรือสุขภาพดี

2. สภาพแวดล้อม เด็กๆ ส่วนใหญ่จะอยู่ในสภาพแวดล้อม 2 แห่ง คือ

2.1 สภาพแวดล้อมที่บ้าน เด็กที่อยู่ในครอบครัวส่งเสริมการอ่านให้ ความสำคัญกับการอ่าน จะช่วยส่งเสริมพัฒนาการของความสามารถในการอ่านให้ เป็นไปด้วยดี แต่ ถ้าเด็กอยู่ในครอบครัวที่ไม่เห็นความสำคัญของการอ่าน เด็กก็จะไม่เห็นความสำคัญของการอ่าน

2.2 สภาพแวดล้อมที่โรงเรียน โรงเรียนมีอิทธิพลต่อการอ่านของเด็กมาก เพราะเด็กจะสนใจกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้น โรงเรียนที่จัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่ส่งเสริมการอ่านของเด็ก อย่างสม่ำเสมอ มีการจัดบริการทางห้องสมุดไว้อย่างดี ก็จะทำให้พัฒนาการทางด้านการอ่านของเด็ก ดี แต่ถ้าสภาพแวดล้อมที่โรงเรียนเป็นไปในทางตรงข้าม ก็จะทำให้พัฒนาการทางด้านการอ่านของ เด็กไม่ดีเท่าที่ควร

ดวงใจ ไทยอุบล (237 : 14) ได้แบ่งองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อความเข้าใจในการอ่าน ไว้ 2 ประการ คือ

1. องค์ประกอบภายใน

1.1 องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อความพร้อมทางการอ่าน หมายถึง ความสามารถทางด้านสุขภาพ และความสามารถในการรับสาร

1.2 องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อความสามารถในการอ่าน หมายถึง ความสามารถทางสมอง ความสามารถในการใช้ภาษา ความรู้เกี่ยวกับหลักภาษา และความรู้เกี่ยวกับ ความหมายของคำ

1.3 พื้นฐานทางประสบการณ์ ซึ่งหมายถึงประสบการณ์ตรงเมื่อเรียนรู้ โดยตรงจากเหตุการณ์ที่พบเห็น จากการศึกษา หรือประสบการณ์ทางอ้อม โดยการเรียนรู้จากวิทยุ โทรทัศน์ หรือภาพยนตร์

1.4 ความมั่นคงทางอารมณ์ หมายถึง การมีสมาธิ และมีความมั่นคงทาง อารมณ์มีความเชื่อมั่นในตนเอง รับสารด้วยใจเป็นกลางไม่มีอคติ

1.5 สภาพร่างกาย หมายถึง ผู้ที่มีสภาพร่างกายแข็งแรง มีสุขภาพดี สมอง ปลอดโปร่ง ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การอ่านสัมฤทธิ์ผล

1.6 แรงจูงใจ เป็นสิ่งสำคัญ เพราะจะเป็นสิ่งเร้าให้ผู้อ่านเกิดความต้องการ อยากจะอ่าน ดังนั้นผู้เขียนจะต้องพยายามสร้างแรงจูงใจให้ผู้อ่านเกิดอารมณ์และความรู้สึกรักดี้อย ความ

2. องค์ประกอบภายนอก ซึ่งประกอบด้วยสิ่งต่าง ๆ ดังนี้

2.1 หนังสือ ตำรา โดยการจัดรูปแบบให้กะทัดรัด มีสีสันสวยงาม น่าสนใจ
ชื่อเรื่องเร้าความสนใจ

2.2 สิ่งแวดล้อมประกอบการอ่าน เช่น ห้องสมุดควรจะมีบรรยากาศ การจัดวาง
หนังสือควรจัดวางให้หน้าอ่าน หยิบง่ายเป็นต้น

จากการที่นักการศึกษาได้กล่าวมาสรุปได้ว่า การอ่านเพื่อความเข้าใจมีองค์ประกอบที่สำคัญอยู่ 2 ส่วน คือ องค์ประกอบภายใน ที่มาจากตัวผู้อ่านเอง ที่เกี่ยวข้องกับสติปัญญา ความสามารถทางด้านภาษา ไวยากรณ์ รวมถึงความรู้เดิมและอารมณ์ และจากองค์ประกอบภายนอก ซึ่งเกี่ยวกับ หนังสือ ตำราที่อ่าน และสิ่งแวดล้อมรอบตัวของผู้อ่าน ได้แก่ สิ่งแวดล้อมที่บ้าน และ สิ่งแวดล้อมที่โรงเรียน เป็นต้น

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับวิธีสอนอ่าน

1. หลักในการสอนอ่าน

สัทน มทรูเมือง (2528 : 175-179) ได้เสนอหลักในการสอนทักษะการอ่านไว้ ดังนี้

1.1 การสร้างความพอใจ นักเรียนแต่ละคนอาจจะมีคามสนใจในการสอนทักษะการอ่านไม่เหมือนกัน ควรส่งเสริมการอ่านหนังสือหลาย ๆ ประเภท ครูควรจะมีบทบาทในการแนะนำแนวทางให้เกิดความสนใจ เช่นเลือกกิจกรรมการอ่านให้ถูกใจนักเรียน

1.2 ต้องเข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคล นักเรียนแต่ละคนต้องมีพัฒนาการทางสมองในการอ่านไม่เหมือนกัน จึงควรสอนเป็นกลุ่มๆ ทั้งนี้จะต้องคำนึงจิตวิทยาในการสอนด้วย

1.3 ก่อนจะให้เด็กเรียนอ่านนั้น ครูควรบอกจุดมุ่งหมายในการอ่านเสียก่อน พยายามส่งเสริมให้นักเรียนมีความใฝ่ใจและปรารถนาที่จะอ่านหนังสือทุกประเภทที่มีประโยชน์

1.4 ก่อนสอนการอ่านหนังสือประเภทใดแบบใดก็ตามครูจะต้องอ่านเรื่องนั้นมาก่อน จะได้เข้าใจเรื่องทั้งหมดเพราะจะได้เน้นในส่วนที่สำคัญและจัดกิจกรรมต่าง ๆ ได้ถูกต้อง

1.5 การอ่านที่ดีจะต้องเข้าใจความหมายมิใช่เพียงแต่อ่านได้

1.6 การอ่านที่ดีต้องมีสมาธิและตั้งคำถามทบทวนอยู่ในใจเสมอ

1.7 ต้องฝึกให้นักเรียนอ่านหนังสือดีมีประโยชน์อย่างสม่ำเสมอ

1.8 ต้องฝึกอัตราความเร็วในการอ่าน โดยเฉพาะการอ่านในใจด้วยแล้ว ต้องอ่านหนังสือได้เร็วเข้าใจความหมายได้ทันที

1.9 ต้องจัดกิจกรรมส่งเสริมในการอ่านอยู่เสมอ

1.10 ต้องคำนึงถึงลักษณะในการอ่านที่ดี เช่น การอ่านในใจต้องอ่านให้เร็วจับใจความได้

1.11 ควรฝึกการใช้สายตาให้เป็นประโยชน์ต่อการอ่านเพราะจะทำให้การอ่านมีประสิทธิภาพ

ประสิทธิภาพ

1.12 การอ่านในระดับขั้นสูง ๆ ควรฝึกให้อ่าน ตาราง กราฟชนิดต่าง ๆ รวมทั้งเข้าใจ สัญลักษณ์ที่ใช้ในชุมชนเป็นอย่างดี

1.13 ต้องคำนึงถึงปัจจัยสำคัญต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการอ่านของนักเรียน เช่น การอ่านข่าวทางวิทยุ โทรทัศน์

1.14 บุคคลที่จะช่วยส่งเสริมการอ่านให้ได้ผลดีมีใจเป็นครูภาษาไทยเท่านั้น ควรมีหลายฝ่ายช่วยกัน

1.15 การประเมินการอ่านต้องทำอยู่เสมอ

2. แนวคิดในการจัดการเรียนการสอนอ่าน

หรรษา นิลวิเชียร (ม.ป.ป : 94-96) ได้เสนอแนวคิดในการจัดการเรียนการสอนอ่านโดยอาศัยพื้นฐานจากงานวิจัยและประสบการณ์จากการปฏิบัติ ดังนี้

1. เด็กสร้างความหมายด้วยตนเองขณะอ่าน ความรู้เดิมเป็นสิ่งสำคัญมาก เพราะเป็นพื้นฐานในการทำความเข้าใจถึงที่ได้อ่านความรู้เดิมทั้งหมดเป็นประสบการณ์สะสมจากทั้งในและนอกโรงเรียน ความรู้เดิมมีสองประเภท คือความรู้เดิมเกี่ยวกับชนิดของเรื่องที่อ่านความรู้ที่ช่วยทำให้เข้าใจเรื่องที่อ่าน ความรู้ทั้งสองชนิดมีความสำคัญต่อการสร้างความหมายจากสิ่งที่อ่าน โดยที่ครูควรส่งเสริมให้นักเรียนได้มีโอกาสอ่านและเขียนโดยอิสระเพื่อจะได้รับความรู้พื้นฐานเพิ่มมากขึ้น

2. การเรียนการสอนอ่านที่มีประสิทธิภาพจะต้องอาศัยผู้เรียนที่มีความรู้ลึก มีกตเวทิตะ มีแรงจูงใจและมีปฏิสัมพันธ์ด้านสังคม องค์ประกอบที่สำคัญเกี่ยวกับการรู้หนังสือจะเกี่ยวข้องกับสถานการณ์ของกิจกรรมต่างๆ และการพัฒนาทักษะทางสติปัญญา ผู้เรียนที่ดีจะใช้ความรู้เดิมเพื่อความรู้จากข้อมูลใหม่ ใช้ทักษะในการหาความรู้อย่างอิสระมีแรงจูงใจภายในที่จะอ่านเนื้อหาข้อมูล และเพื่อความเพลิดเพลิน และมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมเพื่อพัฒนาทักษะทางภาษา

เด็กควรมีโอกาสเลือกสิ่งที่อ่านด้วยตนเอง ครูช่วยให้เด็กค้นพบแหล่งการอ่านและการเรียนรู้ต่าง ๆ เด็กควรประเมินผลความก้าวหน้าด้วยตนเองอย่างสม่ำเสมอและรู้จักเปรียบเทียบความคิดเห็นของตนกับคนอื่น เด็กจะเกิดการเรียนรู้ในเวลาเดียวกับที่การประเมินเกิดขึ้น

3. การตระหนักเกี่ยวกับเสียง ความสามารถในการจำแนกเสียงในภาษาพูดได้เป็นพื้นฐานสำคัญในการเรียนอ่านและสะกดคำ วิธีสอนแบบแจกลูกจะช่วยให้เด็กจำโครงสร้างของคำได้โดยอัตโนมัติ ซึ่งต้องอาศัยการรู้จักอักษรแต่ละตัว ความตระหนักในเรื่องเสียงที่สัมพันธ์กับตัวอักษรเป็น

เครื่องบ่งชี้ความสำเร็จของเด็กเริ่มเรียนอ่าน มีเด็กจำนวนมากที่มีทักษะนี้ โดยไม่ต้องสอนอย่างเป็นทางการ การสอนอ่านระยะเริ่มแรกที่มีประสิทธิภาพประกอบด้วยการสอนแจกลูกและการอ่านเรื่องที่มีความหมายอย่างสมดุลกัน กิจกรรมการเขียนและการสะกดเป็นส่วนหนึ่งของการสอนอ่านที่มีประสิทธิภาพการกระตุ้นให้เด็กสะกดเองช่วยให้พัฒนาการตระหนักเกี่ยวกับโครงสร้างการสะกดคำ ทั้งนี้ครูจะต้องจัดกิจกรรมดังกล่าวควบคู่ไปกับเรื่องราวที่อ่านจากหนังสือ

4. การเป็นตัวอย่างที่ดีของครู ครูควรเป็นตัวอย่างที่ดีในการอ่าน เช่น การอ่านนิทานให้นักเรียนฟัง ซึ่งเป็นตัวอย่างที่เด็กจะเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง หรือครูอาจเป็นตัวอย่างชนิดเปิดเผยคือการสอนวิธีอ่านโดยตรงว่าควรปฏิบัติอย่างไร นอกจากนี้ครูอาจเป็นตัวอย่าง โดยการคิดตั้ง ๆ ให้เด็กได้ยิน เกี่ยวกับขั้นตอนต่าง ๆ ในการทำงานจนกว่างานจะเสร็จ

5. การอ่านนิทานเพื่อแลกเปลี่ยนความคิด เป็นกิจกรรมที่เด็กต้องใช้สมองผู้อ่านสร้างความหมาย โดยใช้ความรู้เดิม หรือในลักษณะที่มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนและผู้ใหญ่ในการสนทนา เป็นความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีประสบการณ์เกี่ยวกับวรรณกรรมเป็นประจำทุกวัน เด็กควรมีประสบการณ์ในการอ่าน การเล่าเรื่องจากที่ได้อ่าน การสนทนาเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน โดยใช้ทักษะในการวิเคราะห์ แสดงบทบาทสมมติ การแสดงออกทางการเขียน ศิลปะเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน การสนทนาแลกเปลี่ยนกับเพื่อน

6. การแสดงความคิดเห็นต่อเรื่องที่อ่าน ช่วยให้เด็กสร้างความหมายด้วยตนเองซึ่งอาจจะแตกต่างจากคนอื่น ช่วยพัฒนาทักษะข้างเคียงด้านสติปัญญา นอกจากนี้เป็นการให้เด็กอ่านนวนิยายหรือบทหรือกรองอย่างมีสุนทรียภาพ โดยถามให้เด็กตอบเกี่ยวกับข้อมูลต่าง ๆ ช่วยทำให้เด็กรู้สึกเพลิดเพลินและสนุกต่อการอ่าน

7. เด็กที่สนทนาเกี่ยวกับสิ่งที่ได้อ่านทุกวันจะเป็นผู้อ่านและผู้เขียนที่มีวิจารณญาณ การเรียนรู้จะเกิดขึ้นจากการพิจารณาทางเลือกและการตัดสินใจเลือก การใช้วิธีสนทนาเพื่อเชื่อมโยงวรรณกรรมกับหนังสืออื่นด้วยประสบการณ์ที่หลากหลาย และด้วยประสบการณ์เดิมจะช่วยขยายการเรียนรู้ของเด็ก เด็กจะตั้งคำถาม คิดทบทวนและทำความเข้าใจเมื่อพยายามทำความเข้าใจสาระสำคัญของเนื้อหา ครูควรจัดให้นักเรียนได้สนทนาประจำวัน โดยจัดเป็นกลุ่มย่อยและสองคน ซึ่งมีประโยชน์มากกว่าให้เด็กทำงานตามลำพัง

8. ผู้อ่านมีความสามารถในการอ่านจะมีกลวิธีในการสร้างความหมายก่อนอ่าน ระหว่างอ่าน และหลังอ่าน กลวิธี 5 ประการที่ควรสอนเด็กมี ดังนี้

8.1 การลงความเห็น เป็นการลงความเห็นโดยการอาศัยข้อมูลในสิ่งที่อ่าน ซึ่งรวมทั้งการทำนายที่ใช้ความรู้เดิมผสมผสานกับข้อมูลจากสิ่งที่อ่าน

- 8.2 การค้นหาข้อมูลที่สำคัญ คือ การหาข้อเท็จจริงและรายละเอียดในสิ่งที่อ่าน
- 8.3 การดำเนินการหรือกระบวนการตระหนักเกี่ยวกับตนเองการหากลวิธีแก้ปัญหาขณะทีอ่าน
- 8.4 การสรุป เป็นการรวบรวมข้อมูลที่สำคัญจากสิ่งที่อ่าน
- 8.5 การตั้งคำถาม เป็นการตั้งคำถามเพื่อถามตัวเองในการหาคำตอบจากสิ่งที่อ่าน

9. การพัฒนาความสามารถในการอ่านและการเขียนของเด็กจะเป็นไปพร้อม ๆ กัน ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าการเขียนจะนำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ทางการอ่าน การอ่านนำไปสู่การเขียนที่ดีขึ้น และการจัดการเรียนการสอนที่รวมทั้งการอ่านและการเขียนจะนำไปสู่การพัฒนาการทั้งสองด้าน ถึงสำคัญอีกประการหนึ่งเมื่อนุรณาการการการสอนอ่านและเขียนเข้าด้วยกัน จะทำให้เด็กมีประสบการณ์หลากหลายและจะนำไปสู่ความคิดระดับสูงขึ้น

10. ผลจากการประเมินสะท้อนให้เห็นว่าการปฏิบัติการอ่านโดยรวมมีผลดีกว่าผลรวมของการสอนทักษะย่อย ๆ การพัฒนาทางภาษาไม่ได้เป็นไปในแนวตั้งเสมอ รูปแบบการประเมินผล การอ่านรวมตัวอย่างงานของเด็ก ประกอบการประเมิน(Portfolios)และให้เด็กประเมินตัวเอง ทั้งข้อมูลจากการประเมินดังกล่าวจะมีประโยชน์มากในการประกอบการตัดสินใจ มีครูจำนวนมากหันมาใช้การประเมินเพิ่มผลงาน(Portfolios assessment) ซึ่งรวมถึงขณะการวัดหลาย ๆ อย่าง ที่เก็บรวบรวมไว้เกี่ยวกับผลการอ่านและการเขียนของเด็กเป็นรายบุคคล เพิ่มผลงานที่จัดทำอย่างดีจะประกอบด้วยตัวอย่างของเด็ก ซึ่งรวมทั้งตัวอย่างที่โดดเด่นและกำลังพัฒนา สะท้อนเกี่ยวกับงานของนักเรียนเอง และเกณฑ์การประเมิน

3. วิธีสอนอ่านภาษาไทยระดับประถมศึกษา

จุดประสงค์ของการสอนภาษาไทย

หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) กำหนดให้ภาษาไทยอยู่ในกลุ่มทักษะที่เป็นเครื่องมือการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนได้นำไปใช้ประโยชน์ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน โดยกำหนดจุดประสงค์ของการเรียนการสอนภาษาไทยไว้ดังนี้

1. มีทักษะการพูด อ่าน และเขียน โดยมีความรู้ความเข้าใจ หลักเกณฑ์อันเป็นพื้นฐานของการเรียนภาษา
2. สามารถใช้ภาษาติดต่อสื่อสาร ทั้งการรับรู้และการถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดอย่างมีประสิทธิภาพและสัมฤทธิ์ผล

3. สามารถใช้ภาษาได้ถูกต้องเหมาะสมกับกาลเทศะและบุคคล ตลอดจนสามารถใช้ภาษาในเชิงสร้างสรรค์
4. มีนิสัยรักการอ่าน รู้จักเลือกหนังสืออ่านและใช้เวลาว่างในการแสวงหาความรู้เพิ่มเติมจากหนังสือ สื่อมวลชน และแหล่งความรู้อื่น
5. สามารถใช้ประสบการณ์จากการเรียนภาษาไทยมาช่วยในการคิด ตัดสินใจแก้ปัญหา และวินิจฉัยเหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล
6. มีความรู้ความเข้าใจ และเจตคติที่ถูกต้องต่อการเรียนภาษาไทยและวรรณคดีทั้งในด้านวัฒนธรรมประจำชาติ และการสร้างเสริมความมงคลงามในชีวิต

จุดมุ่งหมายในการอ่าน

หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) ได้ระบุจุดมุ่งหมายของการสอนอ่านให้แก่ นักเรียนในระดับต่าง ๆ เพื่อมุ่งหวังให้นักเรียนมีความสามารถดังนี้

1. ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 เพื่อให้มีทักษะเกี่ยวกับการอ่านในใจและการอ่านออกเสียง ได้ถูกต้องชัดเจน มีความสามารถในการอ่าน สามารถจับใจความสำคัญและตอบคำถามได้ รู้หลักเกณฑ์ง่าย ๆ เกี่ยวกับการอ่านและนำไปใช้ได้ มีนิสัยที่ดีในการอ่านและรักการอ่าน
2. ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4 เพื่อให้มีความรู้เกี่ยวกับหลักเกณฑ์การอ่าน และสามารถนำไปใช้อ่านคำใหม่ ๆ ได้ มีทักษะในการอ่านในใจและอ่านออกเสียงได้ถูกต้อง คล่องแคล่ว รวดเร็ว มีความเข้าใจในการอ่าน สามารถจับใจความสำคัญ คิดเชิงวิจารณ์และวิเคราะห์ใจความสำคัญปฏิบัติจนเป็นนิสัยที่ดีในการอ่าน การใช้พจนานุกรม การเลือก การใช้ การเก็บรักษาหนังสือ และการใช้ห้องสมุดในการแสวงหาความรู้เพิ่มเติมและความเพลิดเพลินในยามว่าง
3. ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 เพื่อให้มีความรู้เกี่ยวกับหลักเกณฑ์ในการอ่าน มีทักษะในการอ่านในใจ และอ่านออกเสียงได้ถูกต้อง คล่องแคล่ว รวดเร็ว สามารถถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกจากเรื่องที่อ่านได้ สามารถจับใจความสำคัญ คิดเชิงวิจารณ์และวิเคราะห์ใจความสำคัญปฏิบัติจนเป็นนิสัยที่ดีในการอ่านหนังสือ การใช้พจนานุกรม การเลือก การใช้การเก็บรักษาหนังสือ และการใช้ห้องสมุดในการแสวงหาความรู้เพิ่มเติม และหาความเพลิดเพลินในยามว่างและรักการอ่านหนังสือ การใช้มุมหนังสือและการใช้ห้องสมุด

ถึงแม้ว่าหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) จะเน้นความสำคัญของการอ่านจับใจความ และในทางปฏิบัติการสอนก็ยังสอนทักษะทั้ง 4 คือ การฟัง พูด อ่าน เขียน และเน้น การอ่านมาก แต่การสอนทักษะการอ่านก็ยังประสบความสำเร็จพอสมควร ทั้งนี้

เจริญ กู้เขียว (2540 : 86-87) ได้ศึกษาเรื่องการวิจัยด้วยข้อบกพร่องความเข้าใจในการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดพังงา ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถในการอ่านระดับข้อเท็จจริง มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 49.92 ความเข้าใจในการอ่านระดับการตีความและด้านการสรุปความและลงความคิดเห็นร้อยละ 60.94 ความเข้าใจในการอ่านระดับการตีความด้านการคาดคะเนเหตุการณ์ ร้อยละ 62.54 ความเข้าใจในระดับประเมินค่าร้อยละ 54.21

จากงานวิจัยที่เกี่ยวกับการอ่าน ซึ่งให้เห็นว่าความเข้าใจในการอ่านนั้นขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายอย่างด้วยกัน เช่น วิธีสอนของครู เทคนิควิธีการสอน รวมถึงการทำความเข้าใจถึงข้อบกพร่องในการอ่านของนักเรียน ครูผู้สอนจะต้องใช้วิธีการสอนและนำกิจกรรมต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านของผู้เรียน

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเจตคติ

1. ความหมายของเจตคติ

เชิดศักดิ์ ไชวาสินธุ์ (2520 : 28) กล่าวว่า เจตคติ หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่างๆ อันเป็นผลเนื่องมาจากการเรียนรู้ ประสบการณ์ เป็นตัวกระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรม หรือแนวโน้มที่จะตอบสนองต่อสิ่งเร้า ไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่ง อาจเป็นไปในทางสนับสนุนหรือคัดค้านก็ได้

สมบูรณ์ ชิตพงศ์ (2523 : 111) ได้ให้ความหมายของเจตคติว่า เจตคติเป็นความโน้มเอียงทางจิตใจของบุคคลที่มีต่อสิ่งของ เรื่องราว และปรากฏการณ์ต่างๆ พฤติกรรมด้านเจตคตินี้เป็นผลเนื่องมาจากการเรียนรู้ และประสบการณ์ของบุคคล เจตคติไม่สามารถสังเกตได้โดยตรง แต่อาศัยการตีความจากพฤติกรรมที่บุคคลแสดงออกมา บุคคลนั้นมีเจตคติต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งไปในทางบวก (ชอบ พอใจ) หรือทางลบ(ไม่ชอบ ไม่พอใจ)

คณะอนุกรรมการพัฒนาการสอนและผลิตวัสดุอุปกรณ์การสอนวิทยาศาสตร์ (ทบวงมหาวิทยาลัย. 2525 :53) ได้ให้ความหมายของเจตคติว่า คือ สภาพจิตใจของบุคคลแต่ละบุคคลที่เกิดจากประสบการณ์หรือการเรียนรู้ และมีความพร้อมที่จะแสดงพฤติกรรมตอบสนองสิ่งต่างๆ ในทางใดทางหนึ่ง เช่น ชอบ ไม่ชอบ สนับสนุนหรือต่อต้าน เป็นต้น

อัทธมา สิงห์แก้วสืบ (2528 : 19) กล่าวว่า เจตคติ หมายถึง ท่าที ความรู้สึกของคนซึ่งเป็นอำนาจหรือแรงขับอย่างหนึ่งซึ่งแฝงอยู่ในจิตใจมนุษย์ และพร้อมที่จะกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง

กู๊ด (Good. 1959 : 48) ได้ให้ความหมายว่า เจตคติ คือความพร้อมที่จะแสดงออกในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง อาจเป็นการเข้าหรือหนี หรือต่อต้านต่อเหตุการณ์ บุคคล หรือสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เช่น รักเกลียด กลัว ไม่พอใจต่อหนึ่งนั้น

เซอร์สโตน (Thuston, 1967 : 77) กล่าวว่า เจตคติเป็นการแสดงออกทางด้านผลรวมของความโน้มเอียงและความรู้สึก ความมีอคติ ความรู้สึกที่เกิดขึ้นในใจมาก่อน ความคิดความกลัว การบ่งคับขู่เข็ญ และการลงความเห็นเกี่ยวกับมนุษย์เรื่องใดเรื่องหนึ่ง

ฮิลการ์ด (Hillgard 1967 : 583-594) กล่าวว่า เจตคติ หมายถึงพฤติกรรมหรือความรู้สึกที่เกิดขึ้นครั้งแรกต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด ในทางใกล้ชิดหรือออกห่าง และพร้อมที่จะตอบสนองครั้งต่อไปไปในทางเอนเอียงไปในลักษณะเดิมเมื่อพบกับสิ่งหรือสถานการณ์ดังกล่าวอีก

อนาสตาซี (Anastassi 1969 : 480) ให้แนวคิดว่า เจตคติ หมายถึง ความโน้มเอียงที่จะแสดงออกทางชอบหรือไม่ชอบต่อสิ่งต่างๆ เช่น เชื้อชาติ ขนบธรรมเนียมประเพณี หรือสถาบันต่างๆ เจตคติไม่สามารถสังเกตได้โดยตรง แต่สามารถสรุปพาดพิง(Inferred) จากพฤติกรรมภายนอก ทั้งที่ต้องใช้ภาษาและไม่ต้องใช้ภาษา

จากความหมายข้างต้นพอสรุปได้ว่า เจตคติ หมายถึง ความรู้สึกหรือสภาพจิตใจของบุคคลที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด เช่นบุคคล เหตุการณ์ หรือสิ่งอื่นๆ ซึ่งจะเป็นตัวการกระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรมหรือแนวโน้มที่จะตอบสนองต่อสิ่งนั้น ไปในทางสนับสนุนหรือคัดค้าน

2. องค์ประกอบของเจตคติ

ธีรวุฒิ เอกะกุล (2542 :8-11) กล่าวว่า นักจิตวิทยาได้เสนอองค์ประกอบของเจตคติไว้ ซึ่งสามารถจำแนกได้เป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

1. เจตคติดี้องค์ประกอบเดียว คือ อารมณ์ ความรู้สึกในทางที่ชอบหรือไม่ชอบที่บุคคลมีต่อความหมายของเจตติ นักจิตวิทยาที่สนับสนุนแนวคิดนี้ได้แก่ เบ็ม (Bem) ฟิชไบน์และไอเซน (Fishbein and Ajzen) อินสโค (Insko) และเซอร์สโตน (Thurstone)

2. เจตคติดี้องค์ประกอบ คือองค์ประกอบด้านปัญญาและองค์ประกอบด้านอารมณ์ ความรู้สึก องค์ประกอบด้านปัญญาหมายถึง กลุ่มของความเชื่อที่บุคคลมีต่อที่หมายของเจตติ จะเป็นตัวส่งเสริมหรือขัดขวางการบรรลุถึงค่านิยมต่างๆของบุคคล ส่วนองค์ประกอบด้านอารมณ์ ความรู้สึก หมายถึงความรู้สึกที่บุคคลมีเมื่อถูกกระตุ้นโดยที่หมายของเจตติ นักจิตวิทยาที่สนับสนุนแนวคิดนี้ได้แก่ แคทซ์ (Katz) และโรเซนเบิร์ก (Rosenberg)

3. เจตคติดี้อาตรองค์ประกอบ ซึ่งประกอบด้วย

3.1 องค์ประกอบด้านปัญญา(Cognitive Component) มีส่วนประกอบย่อยคือ ด้านความเชื่อ ความรู้ความคิด และความคิดเห็นที่บุคคลมีต่อที่หมายของเจตติ(Attitude Object)

3.2 องค์ประกอบด้านอารมณ์ ความรู้สึก (Affective Component) หมายถึง แนวโน้มหรือความรู้สึกชอบไม่ชอบ หรือทำที่ดีไม่ดี ที่บุคคลมีต่อที่หมายของเจตติ

3.3 องค์ประกอบด้านพฤติกรรม (Behavioral Component) หมายถึง
แนวโน้มน้ำหรือความพร้อมที่บุคคลจะปฏิบัติต่อที่หมายของเจตคติ

นักจิตวิทยาที่สนับสนุนการแบ่งเจตคติเป็น 3 องค์ประกอบ คือ เกรทซ์และคนอื่น ๆ
(Kretch, Crutchfield and Pallachey) และทริชแอนดิส (Triandis)

3. การปลูกฝังเจตคติ

กมลรัตน์ หล้าสุวรรณ (2529 : 184-187) กล่าวถึงองค์ประกอบในการปลูกฝังเจตคติ
ไว้ดังนี้

1. การได้รับประสบการณ์เฉพาะด้าน บุคคลจะเกิดเจตคติต่อสิ่งหนึ่งได้เมื่อได้พบ
ประสบการณ์ที่สิ่งนั้นด้วยตนเอง ถ้าเป็นเจตคติทางบวก จะทำให้ประทับใจซึ่งกับประสบการณ์ที่
ผ่านมา แต่ถ้าเป็นเจตคติทางลบก็ยากที่จะลบเลือนความรู้สึกที่ไม่พอใจออกไปง่าย ๆ
2. การติดต่อสื่อสารความหมายกับผู้อื่น ถ้าบุคคลมีการติดต่อสื่อสารความหมายกับ
ผู้อื่น แล้วได้รับการตอบสนองในทางที่ดีเป็นที่พึงพอใจ ย่อมเกิดเจตคติทางบวก ถ้าบุคคลมีการ
ติดต่อสื่อสารความหมายกับบุคคลอื่นแล้วได้รับการตอบสนองในทางไม่ดี ไม่เป็นที่พอใจย่อมเกิด
เจตคติทางลบ
3. การเลียนแบบตัวอย่าง บุคคลจะเกิดเจตคติได้จากแบบที่ปรากฏให้เห็นและดำเนินเกิด
เจตคติทางบวกแล้วก็จะเลียนแบบพฤติกรรมนั้น แต่ถ้าเจตคติทางลบก็จะไม่เลียนแบบและอาจมี
พฤติกรรมที่ตรงข้ามกับตัวแบบก็ได้
4. องค์ประกอบของสถาบัน บุคคลจะเกิดเจตคติเนื่องมาจากอิทธิพลของสถาบันต่างๆ
ที่เกี่ยวข้องโดยสถาบันนั้นย่อมมีกฎข้อบังคับ ระเบียบแบบแผน แนวทางปฏิบัติกำหนดไว้ให้บุคคล
ในสถาบันยึดถือและปฏิบัติตาม

4. การเสริมสร้างเจตคติที่ดีต่อการอ่าน

ในการสอนอ่านเจตคติที่ดีต่อการอ่านเป็นสิ่งสำคัญ เพราะถ้านักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อการ
อ่าน นักเรียนก็จะเป็นคนที่รักการอ่าน สามารถอ่านหนังสือได้หลายประเภท ซึ่งจะช่วยพัฒนาความรู้
ของนักเรียนได้เป็นอย่างดี

บันลือ พฤษะวัน (2532 : 8-10) กล่าวถึงการเสริมสร้างเจตคติที่ดีต่อการอ่านไว้ 3
ประการ ดังนี้

1. ในการสอนอ่านนั้น จะต้องระลึกอยู่เสมอว่า สอนอ่านให้อ่านง่าย ให้ผู้เรียน
ประสบความสำเร็จง่าย เพื่อให้เด็กมีกำลังใจที่จะอ่าน

2. ส่งเสริมให้นำสิ่งที่เรียนไปใช้ประโยชน์ เพื่อให้ผู้เรียนเห็นเห็นประโยชน์และคุณค่าของการอ่านจากคำที่อ่านได้ไปเรียนรู้เรื่องราวใหม่ ร้องเพลงได้ อ่าน โภษะคณิตศาสตร์ได้ การเห็นประโยชน์และคุณค่าสิ่งที่อ่าน ย่อมทำให้ผู้เรียนเกิดทัศนคติที่ดีต่องานนั้น

3. การเรียนอ่านของเด็ก จะต้องเสริมให้เรียนอย่างสนุกสนานและเพลิดเพลินเรื่องนี้พิจารณาเป็น 2 นัย คือ

นัยที่หนึ่ง จำต้องพิจารณาว่าสิ่งที่เรียน (บทอ่าน) ควรสนองความต้องการและความสนใจของผู้เรียน ลักษณะการเรียนอ่านเป็นความต้องการ เป็นสิ่งท้าทาย ยั่วยุให้เด็กอยากที่จะอ่านมากกว่าการบังคับ ยัดเยียดให้อ่าน เพราะการบังคับ ข่มขู่ย่อมทำให้เด็กเกลียดการอ่าน หากทบทวนถึงสภาพการสอนอ่านที่ผ่านมาแล้ว หลายท่านคงจะเห็นด้วยว่า การเรียนการสอนอ่านเป็นเรื่องของการบังคับ ทำโทษ ให้ท่องจำตามรูปแบบของอักษรวิธีเป็นอันมาก จุดนี้น่าจะเป็น จุดแรกที่ควรแก้ไขอย่างยิ่ง

นัยที่สอง ในการสอนอ่านหรือการจัดกิจกรรมการอ่านทั้งปวง จะต้องสร้างบรรยากาศการสอนให้ อบอุ่น สนุกสนาน เช่นครูมีความเป็นกันเอง รักและเมตตาเด็ก คอยให้กำลังใจ หาทางช่วยเหลือและแก้ไขด้วยวิธีการอันนุ่มนวล มีกิจกรรม เล่นเกม ร้องเพลง และอื่นที่จะให้เกิดความเพลิดเพลิน หรือให้เด็กผู้เรียนรู้สึกว่าการเรียนอ่านเป็นกิจกรรมที่สนุกสนานอภิรมย์แล้ว เด็กย่อมจะเกิดความประทับใจ กระตือรือร้นที่จะเรียนอ่าน ย่อมแสดงให้เห็นว่า เด็กมีทัศนคติที่ดีต่อการอ่าน

จากการที่นักการศึกษาได้กล่าวมาสรุปได้การสร้างเจตคติที่ดีเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในการสอนอ่านและโดยธรรมชาติของเด็กการเล่นถือเป็นชีวิตจิตใจ ฉะนั้นในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอ่านให้ประสบผลสำเร็จจำเป็นต้องจัดกิจกรรมสอดแทรกเพื่อเชื่อมโยงความสนใจและมุ่งใช้กิจกรรมเล่นนั้น ๆ นำไปสู่การเรียน

5. การเปลี่ยนแปลงเจตคติ

ปรีชาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2534 : 220-222) กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงเจตคติมีทางคือ

การเปลี่ยนแปลงไปในทางเดียวกัน (Congruent Change) หมายถึง เจตคติเดิมของบุคคลที่เป็นไปในทางบวกก็จะเพิ่มมากขึ้นในทางบวกด้วย แต่ถ้าเจตคติใดที่เป็นไปในทางลบก็จะเพิ่มมากขึ้นในทางลบ

การเปลี่ยนแปลงไปคนละทาง (Incongruent Change) หมายถึง การเปลี่ยนแปลง เจตคติเดิมของบุคคลที่เป็นไปในทางบวกก็จะลดลงในทางบวกและไปเพิ่มทางลบ หลักสำคัญของ

เปลี่ยนเจตคติ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงไปในทางเดียวกันและการเปลี่ยนแปลงไปคนละทางนั้น มีหลักการว่าเจตคติที่เปลี่ยนไปในทางเดียวกันจะเปลี่ยนได้ง่ายกว่าเจตคติที่เปลี่ยนแปลงไปคนละทาง และการเปลี่ยนไปใน ทางเดียวกันก็มีความมั่นคง ความคงที่ มากกว่าการเปลี่ยนแปลงไปคนละทาง การเปลี่ยนเจตคติจะเกี่ยวข้องกับปัจจัยต่อไปนี้

2.1 ความสุดขีด (Extremeness) เจตคติที่อยู่ปลายสุดจะเปลี่ยนแปลงได้ยากกว่าเจตคติที่ไม่รุนแรงนัก

2.2 ความซับซ้อน (Multiplexity) เจตคติที่เกิดจากสาเหตุเดียวจะเปลี่ยนแปลงได้ง่ายกว่าเกิดจากหลาย ๆ สาเหตุ

2.3 ความคงที่ (Consistency) เจตคติที่มีลักษณะคงที่มาก หมายถึงเจตคติที่เป็นความเชื่อฝังใจ จะเปลี่ยนยากกว่าเจตคติทั่วไป

2.4 ความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่อง (Interconnectedness) เจตคติที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน โดยเฉพาะที่เป็นไปในทางเดียวกันจะเปลี่ยนแปลงได้ยากกว่าเจตคติที่มีความสัมพันธ์ไปในทางตรงกันข้าม

2.5 ความแข็งแกร่งและจำนวนความต้องการ (Strong and Number of Wants Served) หมายถึง เจตคติที่มีความจำเป็นและความต้องการในระดับสูง จะเปลี่ยนได้ยากกว่าเจตคติที่ไม่แข็งแกร่งและไม่อยู่ในความต้องการ

2.6 ความเกี่ยวข้องกับค่านิยม (Centrality of Related Value) เจตคติหลายเรื่องเกี่ยวเนื่องจากค่านิยม ความเชื่อว่าค่านิยมนั้นค่าน่าปรารถนา และเจตคตินั้นสืบเนื่องจากค่านิยม ขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรมจะเปลี่ยนแปลงได้ยาก

6. ระดับของเจตคติ

สมศักดิ์ สิ้นธุระเวช (2522 : 11) ได้แบ่งเจตคติออกเป็น 3 ระดับดังนี้

1. เจตคติเชิงนิมาน เป็นการแสดงออกในลักษณะความพึงพอใจ เห็นชอบด้วยสนับสนุน ปฏิบัติตามด้วยความเต็มใจ

2. เจตคติเชิงนิเสธ เป็นการแสดงออกในลักษณะตรงกันข้ามกับเจตคติเชิงนิมาน เช่น ไม่พอใจ ไม่เห็นด้วย ไม่ยินดี

3. เจตคติที่เป็นกลาง เป็นการแสดงออกในลักษณะที่ไม่เป็นทั้งเจตคติเชิงนิมาน และเจตคติเชิงนิเสธ เช่น รู้สึกเฉย ๆ ไม่รู้สึกชอบหรือเกลียด

7. การวัดเจตคติ

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2534 : 215) กล่าวว่า ในการวัดเจตคตินั้นควรมีข้อตกลงเบื้องต้น ดังนี้

1. การศึกษาเจตคติ เป็นการศึกษาความคิดเห็น ความรู้สึกของบุคคลที่มีลักษณะคงเส้นคงวา หรืออย่างน้อยก็เป็นความคิดเห็นหรือความรู้สึกที่จะ ไม่เปลี่ยนแปลงในช่วงเวลาหนึ่ง
2. เจตคติเป็นสิ่งที่ไม่สามารถวัดหรือสังเกตได้โดยตรง การวัดเจตคติจึงเป็นการวัดทางอ้อมจากแนวโน้มที่บุคคลแสดงออกหรือพฤติกรรมที่มีค่าคงที่
3. การศึกษาเจตคติของบุคคล มิใช่แต่เป็นการศึกษาทิศทางเจตคติของบุคคลเท่านั้น แต่ต้องศึกษาระดับความมากน้อยหรือความเข้มข้นของเจตคตินั้นด้วย

8. เครื่องมือวัดเจตคติ

เจตคติเป็นเรื่องเกี่ยวกับจิตใจ ความรู้สึกและอารมณ์ ดังนั้นจึงเป็นเรื่องยากในการวัด เพราะผู้ตอบจะต้องประเมินความรู้สึกว่า รู้สึกซาบซึ้งใจ ฟังพอใจ หรือมองเห็นคุณค่าต่อสิ่งนั้น มากน้อยเพียงใด

กมลรัตน์ หล้าสุวงษ์ (2528 : 187) อธิบายว่า วิธีวัดเจตคติสามารถวัดได้จาก

1. โดยการประเมินความรู้สึกของตนเอง
2. สังเกตพฤติกรรมที่แสดงออก
3. แปลความหรือตีความปฏิกิริยาที่บุคคลแสดงต่อสิ่งเร้า
4. การทำงานบางอย่างที่กำหนดให้

รวีวรรณ อังคนุรักษ์พันธ์ (2531 : 17) เสนอวิธีวัดเจตคติว่าเราสามารถวัดได้จาก

1. การสังเกต
2. การสัมภาษณ์
3. การใช้แบบสอบถาม
4. การรายงานตนเอง
5. การใช้โปรเจกทีฟเทคนิค
6. การใช้สังคมมิติ

ถึงแม้ว่าการวัดเจตคติสามารถวัดได้หลายวิธีดังที่ได้กล่าวมาแล้ว แต่เพื่อให้การวัดเจตคตินั้น มีความชัดเจนและแน่นอนมากยิ่งขึ้น จึงมีนักวิจัยหลายท่าน ได้สร้างเครื่องมือวัดเจตคติไว้หลายแบบด้วยกัน เช่น การสร้างแบบวัดเจตคติตามวิธีของเธอสโตน (Thurstone's Equal Appearing

Interval Scale 1992) การสร้างแบบวัดเจตคติตามวิธีการของลิเคิร์ต (Likert's Summated Rating Scale 1932) การสร้างแบบวัดเจตคติของออสกู๊ด (Osgood's Semantic different Scale 1995) การสร้างแบบวัดเจตคติวิธีเปรียบเทียบคู่ของฟิเชอร์ (Fechner' Method of Paired Comparison 1954) การสร้างแบบวัดเจตคติโดยใช้ระเบียบวิธีแบบคิวของสตีเฟนสัน (Stefhenson's Q-technique 1953) การสร้างแบบวัดระยะทางสังคม โบการ์ดัส (Bogardus's Social Distanclce Scale 1925) และการวัดแบบสะสมของกัทแมน (Guttmen's Cumulative Scale 1950)

ในการวิจัยเกี่ยวกับเจตคติครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกใช้วิธีการของลิเคิร์ต (Likert's Summated Rating Scale) ซึ่งเป็นที่นิยมและใช้กันอย่างแพร่หลาย สร้างสะดวก ให้ความเที่ยง(Reliability) สูง โดยสร้างขึ้นจากสมมติฐานที่ว่า เจตคติทั้งหลายย่อมมีแนวการแจกแจงในลักษณะโค้งปกติ สามารถใช้หน่วยความเบี่ยงเบนมาตรฐานเป็นเกณฑ์ในการวัดได้ (ประภาเพ็ญ สุวรรณ. 2520 : 27-32)

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2534 : 217) ได้กล่าวถึงลำดับขั้นตอนของการสร้างแบบวัดเจตคติตามวิธีการของลิเคิร์ตไว้ดังนี้

1. รวบรวมข้อความ แต่ละข้อความต้องมีลักษณะที่คนมีเจตคติต่าง ๆ กันตอบต่างกัน และหลีกเลี่ยงข้อความที่มีสองความหมาย
2. ตรวจสอบข้อความนั้นว่าเหมาะสมกับการตอบเพียงใดในลักษณะของ 5 ช่วงดังกล่าว
3. การทดลองดูว่ามีข้อความใดไม่ชัดเจนหรือคลุมเครือเพื่อการแก้ไข
4. การให้นำหน้าคะแนนของความเห็นในแต่ละระดับตามวิธีการของลิเคิร์ต ทำให้มาตรฐานวัดของเขาใช้ได้สะดวกมาก เพราะการใช้การกำหนดค่าแบบจงใจ เพื่อให้เป็นค่านำหน้ากึ่งประจำของแต่ละระดับความเห็นเห็นเหมือนกันทุกข้อความเมื่อระดับความเห็นของแต่ละข้อความวัดเจตคติมีค่าประจำ คายตัว การที่จะหาว่าบุคคลใดมีเจตคติเป็นอย่างไร ก็ใช้วิธีการรวมนำหน้าหรือคะแนนจากการตอบทุกข้อความของแต่ละคน ถ้านำหน้ารวมจากการตอบข้อความทั้งหมดมีค่าสูงหรือได้คะแนนสูง แสดงว่าระดับเจตคติของบุคคลนั้นต่อสิ่งนั้น เป็นในลักษณะพอใจ หรือคัดค้าน แต่ถ้าคะแนน มีค่าต่ำ หรือได้คะแนนต่ำแสดงว่าบุคคลนั้นมีเจตคติที่ไม่ดีต่อสิ่งนั้น หรือมีความไม่พอใจในสิ่งนั้น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเจตคติ

อักษร รุ่งมณี (2525 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง การเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่าน และทัศนคติต่อการอ่านระหว่างการสอนอ่านแบบปกติ และการอ่านโดยกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนอ่านประกอบการอ่านแบบปกติ กับนักเรียนที่ได้รับการสอนอ่าน โดยมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน ประกอบการอ่าน จะมี

ผลเพิ่มของคะแนนและความเข้าใจในการอ่าน และทัศนคติต่อการอ่านแตกต่างกัน โดยกลุ่มทดลองมีอัตราการเพิ่มของคะแนนสูงกว่ากลุ่มควบคุม

อัทยา สายศิลป์ (2526 : 68) ศึกษาเรื่องการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และเจตคติต่อการอ่านภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการสอน โดยชุดฝึกสมรรถภาพการอ่านเร็ว กับการสอนตามกิจกรรมคู่มือการสอนของกรมวิชาการ ผลการวิจัยพบว่านักเรียนกลุ่มทดลองมีเจตคติต่อการอ่านภาษาไทยสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อมรา รัชมณี (2529 : 79) ศึกษาเรื่องการเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษ เจตคติและความคงทนในการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการสอนโดยวิธีวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างประโยค ผลการวิจัยพบว่านักเรียนที่ได้รับการสอนโดยวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างประโยค มีเจตคติต่อการเรียนสูงกว่าการสอนอ่านตามคู่มือครู

นฤมล กังวาลไกล (2533 : 98) ศึกษาเรื่องการเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านความสามารถในการเรียนและเจตคติต่อการเรียนภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ทางภาษากับการสอนแบบปกติ ผลการวิจัยพบว่า เจตคติต่อการเรียนภาษาไทยของนักเรียนที่ได้รับการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ทางภาษากับการสอนปกติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวกับเจตคติดังกล่าวสรุปได้ว่า องค์ประกอบที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนองค์ประกอบหนึ่งคือ เจตคติ นั่นคือถ้านักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนวิชาใด ๆ ก็จะส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์การเรียนวิชานั้นสูงด้วย และเจตคติที่ดีต่อการอ่านเป็นสิ่งที่สามารถเสริมสร้างให้เกิดขึ้นได้ด้วยการใช้วิธีการสอนที่เหมาะสม การเรียนรู้แบบบูรณาการ เรื่องข่าวสารกับชีวิตเป็นการสอนอ่าน เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจในการอ่าน โดยให้นักเรียนได้เรียนรู้จากการอ่านข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตประจำวันได้ร่วมกัน คิด อภิปรายแสดงความคิดเห็น จึงน่าจะช่วยให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อการอ่าน

จากการศึกษาหลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง 253) ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์หลักสูตรเรื่อง “ข่าวสารกับชีวิต” และได้จัดทำแผนภาพความคิดแสดงขอบเขตในการสอนครั้งนี้ไว้ดังนี้

ภาพประกอบ 2 แผนภาพความคิดวิธีสอนแบบบูรณาการเรื่องข่าวสารกับชีวิต

